

Handout Lunchcollege

Toezicht op duurzaamheid in onderwijs en kinderopvang

Duurzaamheid krijgt een steeds belangrijkere plek in onderwijs en kinderopvang. Niet alleen vanwege maatschappelijke druk, maar ook vanuit intrinsieke motivatie: bijdragen aan een leefbare toekomst is een natuurlijke verlenging van de pedagogische basis en onderwijskundige opdracht.

Toezichthouders spelen hierin een belangrijke rol. Die rol is tweeledig: enerzijds stellen zij richtinggevende vragen aan de bestuurder over strategie, uitvoering en resultaten. Anderzijds moeten zij ook zelf reflecteren op hun eigen positie, kennis en betrokkenheid bij het onderwerp duurzaamheid.

Deze handout geeft inzicht in beide perspectieven, en biedt vragen die je als toezichthouder kunt gebruiken tijdens gesprekken met de bestuurder én vragen die je als Raad van Toezicht kunt stellen aan jezelf.

Vragen aan de bestuurder

Strategie en ambities

- Is duurzaamheid een integraal onderdeel van de korte- of langetermijnstrategie, of een losstaand thema?
- Welke duurzaamheidsambities hebben we geformuleerd? Zijn die ambitieus of voorzichtig?
- Hoe wegen we duurzame keuzes tegen elkaar af?
- Welke financiële ruimte is er voor duurzaamheidsinitiatieven?

Organisatie en governance

- Hoe is duurzaamheid binnen de organisatie belegd? Is er eigenaarschap op directieniveau?
- Wordt duurzaamheid meegenomen in reguliere besluitvorming, of apart behandeld?
- Wordt er over duurzaamheid gerapporteerd in het jaarverslag of via een apart verslag?
- Wordt de voortgang gedurende het jaar gemonitord en bijgestuurd?
- Kunnen we aansluiten bij bestaande initiatieven, landelijk of in de regio?
- Is er iemand binnen de organisatie op de hoogte van duurzaamheidssubsidies bij de gemeente dan wel bij het Ministerie OCW?

Proces en uitvoering

- Hoe is duurzaamheid geïntegreerd in het strategisch beleidsplan of jaarplan van de opvang of scholen?

- Welke concrete resultaten zijn behaald, en waar lopen we tegenaan?
- Hoe wordt geborgd dat er daadwerkelijk wordt geleerd van fouten en moeilijke situaties?
- Hoe verhoudt duurzaamheid zich tot keuzes en investeringen die in de organisatie worden gemaakt?

Stakeholderdialoog en maatschappelijke context

- Hoe bepalen we welke duurzaamheidsthema's voor ons het belangrijkste zijn?
- Betrekken we daar ook leerlingen, ouders, personeel of andere stakeholders bij (leerlingenraad, MR, OPR, enz.)?
- Hoe sluiten we aan bij relevante maatschappelijke kaders zoals het Klimaatakkoord, SDG's of circulaire economie?
- Zijn er maatschappelijke risico's die we mogelijk nog niet voldoende adresseren?

Reflectievragen voor toezichthouders zelf

Strategisch bewustzijn en positionering

- Hebben wij als RvT een gedeeld beeld wat duurzaamheid voor onze organisatie kan betekenen?
- Is er oog voor langetermijnwaardecreatie in het toezicht?
- Weten we waar de organisatie staat op de 'duurzaamheidsladder'? En hoe we daar invloed op willen uitoefenen?
- Hebben we duurzaamheid benoemd in ons eigen toezichtkader of toezichtvisie?

Kennis en organisatie van toezicht

- Hebben wij als RvT voldoende kennis over duurzaamheid?
- Wat zou er nodig zijn in de RvT om meer oog te hebben voor duurzaamheid?
- Agenderen we duurzaamheid regelmatig, of zou dit vaker nodig kunnen zijn?
- Is er binnen de RvT ruimte om vanuit een adviserend perspectief vragen te stellen?
- Hoe laten we ons als RvT informeren over duurzaamheid en blijven we goed op de hoogte?

Toezicht in de praktijk

- Komen we voldoende toe aan het stellen van verdiepende vragen over duurzaamheid?
- Kunnen we dilemma's of tegenstrijdige belangen op het gebied van duurzaamheid goed bespreken met de bestuurder?
- Hebben we zicht op maatschappelijke risico's en kansen op de lange termijn m.b.t. duurzaamheid, ook als deze nog niet in de cijfers zichtbaar zijn (denk aan huisvesting, energie, groen schoolplein, enz.)?

Tot slot

Duurzaamheid vraagt om een ander perspectief, namelijk dat op de generaties na ons; de kinderen, leerlingen, studenten. Zij zullen straks profijt hebben van de keuzes die de organisatie of opvang heeft gemaakt op het gebied van duurzaamheid. Dat als basis nemen, maakt het tot een breder thema en plaatst duurzaamheid in een belangrijk perspectief; op de langere termijn iets goeds te doen voor de toekomstige generaties.

Verder lezen

- https://commission.europa.eu/publications/sustainable-europe-2030_nl
- <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/vn/duurzame-ontwikkelingsdoelen>
- <https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaamheid-onderwijs>
- <https://www.ivn.nl/aanbod/primair-onderwijs/een-groen-schoolplein/>
- <https://www.groenblauweschoolpleinen.nl/financieel/#:~:text=Per%20aanvraag%20stelt%20Fonds%201818,de%20website%20van%20Fonds%201818>